

JÖVŐKÉPESSÉG – VÁLTOZÁSOK ÉS KÖZÖSSÉGEK

**A Társadalmi Jövőképesség Kutatóközpont harmadik
műhelykonferenciája**

2017.10.06.

8.30 – 14.30

Corvinus Egyetem C épület KÖNYVTÁR
Akvárium Terem

Program

8.30 – 9.00 **Érkezés**

9.00 – 9.10 **Megnyitó, bevezető gondolatok – Csák János**

9.15 – 11.20 **I. Plenáris szekció – Család és város**

Szekcióelnök: Monda Eszter

9.15 – 9.35	Bartus Tamás Iskolázottság és gyerekvállalás: a "lefele" házasodás szerepe
9.35 – 9.45	Korreferál: Radó Márta
9.50 – 10.10	Szmodis Jenő A családfogalom állandó és változó elemeinek evolúciós és kulturális meghatározottságai
10.10 – 10.20	Korreferál: Ábrahám Zoltán
10.25 – 10.45	Alföldi György Urbanisztika / Társadalom / Jövőképesség
10.45 – 10.55	Korreferál: Ongjerth Richárd
11.00 – 11.20	VITA, kérdések, válaszok

11.20 – 11.40 **Kávészünet**

11.45 – 13.30 **II. Plenáris szekció – Ember és technológia**

Szekcióelnök: Szepesi Balázs

11.45 – 12.05	Perczel Forintos Dóra Fókuszban a mindfulness
12.05 – 12.15	Korreferál: Sass Judit
12.20 – 12.40	Iván Kristóf Az információs technológia kihívásai és lehetőségei a következő évtizedben
12.45 – 12.55	Korreferál: Monda Eszter
13.00 – 13.15	VITA, kérdések, válaszok

13.15 **Összegzés, záró gondolatok – Szántó Zoltán Oszkár**

13.30 **Szendvics ebéd**

ABSZTRAKTFÜZET

9.15 Bartus Tamás

Iskolázottság és gyerekvállalás: a "lefele" házasság szerepe

Korreferál: Radó Márta

A nemzetközi demográfiai szakirodalom részben a felsőoktatás expanziójának tulajdonítja a gyerekvállalás csökkenését és tartósan alacsony szintjét. Az előadás első részében - a KSH NKI Életünk fordulópontjai adatbázis elemzésével - azt vizsgálom, milyen mértékben érvényesül ez a hatás Magyarországon. Amellett érvelek, hogy a felsőoktatási expanzió a házassági heterogámián keresztül fejti ki hatását: a diplomás nők egyre kisebb eséllyel tudnak diplomás férfiakkal házasodni, a "lefele házasság" pedig csökkenti a gyerekvállalási kedvet. Az előadás második részében azt vizsgálom, képes lehet-e a magyar családpolitika tompítani a házassági hipogámia negatív hatását.

9.50 Szmodis Jenő

A családfogalom állandó és változó elemeinek evolúciós és kulturális meghatározottságai

Korreferál: Ábrahám Zoltán

Az előadás előljáróban röviden áttekinti az emberi utódnevelés sajátosságait, utal a nemek közötti kooperáció tényezőjének fontosságára és evolúciós meghatározottságaira. Elemzi a monogám és a poligám tendenciák evolúciós alapjait és kulturális összefüggéseit. A házasság és a család intézményének jogi szabályozása kapcsán érinti a távol-keleti tradicionális kultúrák, a sumer családjog, az antik görög és római elgondolások, a zsidó és a keresztény felfogás megközelítési módjait. Számba veszi azokat a főbb tényezőket, így különösen a posztmodern dekonstruktivista filozófiák hatásait, amelyek kihívást jelentenek a házasság és a család hagyományos fogalma számára. Az előadás végül röviden kitér a család- és

10.25 Alföldi György

Urbanisztika / Társadalom / Jövőképesség

Korreferál: Ongjerth Richárd

A kutatás nagyon izgalmas aspektusból vizsgálja a jövőt. A jövőről eddig álmodtunk, a jövőről írók/filmesek alkottak képeket/világokat, a jövőt kutatjuk, sőt még tervezzük is, de arra kevés kutatás vállalkozott, hogy a jövőre való képességünkről gondolkozzon.

Urbanisztikai szempontból is érdekes a kérdés, hiszen mi várostervezők/városfejlesztők mondhatni hivatalból foglalkozunk a jövő településeivel. A különböző időszakokat átfogó vizsgálataink alapján, rövid, közép és hosszútávú prognózisokat vetünk papírra. Egy generációval előttünk járó kollégák, akár a tanszéken is, egész városrészek/térségek jövőjét rajzolták meg, valósították meg és ma már látható, hogy az élet nem biztos, hogy abba az irányba ment amerre akkor gondolták. A "blueprint" tervezés után ma már különféle IT eszközök támogatásával rendezzük a körülöttünk élők tereit/térségeit és az urbanisztikai diszciplína különféle szakembereivel és a döntéshozatali mezők különféle aktoraival dolgozunk együtt. De a kérdés ugyanúgy meg van bennünk, hogy terveink szerint halad-e a majd az ország, vagy egyáltalán sikerül-e "jó" irányba befolyásolni a jövőnket, hogy az ország a jövőképesség felé halad-e? A jövő milyen lehetőségeket tartogat/tartogathat országunk különféle térségeinek és az ott élőknek?

A városfejlődés olyan nyílt és nagyon komplex folyamat, amelynek változásait rengeteg makro és mikro tényező befolyásolja. Ebben az előadásban csak az egyes tényezők közötti kölcsönhatások meglétére szeretném a figyelmet ráirányítani annak érdekében, hogy a jövőről való gondolkozáshoz nyerjünk gondolati teret. Magyarország települései jövőképességének vizsgálatához érdemes/szükséges a kontinentális, regionális szintre rátekinteni. Az egyre összekapaszkodóbb világ hálózatai komoly hatással vannak térségeinkre/településeinkre (makrohatások). De városaink belső változásait az urbanizációs tényezőkkel (motorjaival) - földrajzi / társadalmi / gazdasági / fizikai - lehet leírni, melyek egymással kölcsönhatásban alakítják a települési szöveteket.

A hagyományos urbanisztikai tervezés, beleértve még az ITS-eket is, a múlt/jelen/közel jövő összefüggéseinek tendenciáit tekintve készít prognózisokat és megvalósításra alkalmas dokumentumokat. Ugyanakkor a jövőképesség időhorizontja ezen túlmutat, az

urbanisztikai rendszerek nyitottságára is figyelemmel, ezért más eszközök beemelése szükséges. A kutatás egyik előző workshopján már Monda Eszter bemutatta ezeket - jövő(k) tudományos kutatás (futures studies) - ezért én majd csak a megindult urbanisztikai alkalmazásról szeretnék beszélni.

A jövő városi tendenciáról való gondolkodás négy napjainkban ható irányzatát ismertetem (Sustainable City / Slow City / Smart City / Resilient City). Ezek a megközelítések nem egyidőben jöttek létre, ezért más és más a fókuszuk. A gondolkodások szoros kapcsolatban vannak létrejöttük ("trendi") domináns fogalmaival: a klímaváltozással, az energiahelyeztetel, a gyorsuló városi koncentrációval, a globalizációval, az IoT mindent elsöprő megjelenésével, a várható/nem várható különféle katasztrófákkal. Mindegyik gondolatkör mögött komoly jövőképek, jövőt érintő víziók vannak a Föld jövőképességével kapcsolatban, a komplex városi szövetre való hatásukkal kapcsolatban fogalmazznak célokat/stratégiákat/eszközöket. A jövő szempontjából - jövőtudományos szempontból - érdemes vizsgálni, hogy milyen eszközöket használnak, a megelőző workshopokon már használt - aktív, proaktív, reaktív - kategóriák közé is belehelyezve.

Városi léptékben szeretném értékelni ezeket az elveket, nagyobb léptékben szétfeszítené az előadás kereteit, külföldi példákra is támaszkodva és felhasználva a BME Urbanisztika Tanszék 2012-es Budapest 2050-es monográfiáját ahol megkezdjük a jövőkutatás beemelését az urbanisztika tárgykörébe.

11.45 Perczel-Forintos Dóra

Fókuszban a mindfulness

Korreferál: Sass Judit

A tudatos jelenlét (mindfulness) azt jelenti, hogy tudatos figyelmet fordítunk mindarra, ami az adott pillanatban a testünkben, elménkben és a külső környezetünkben éppen történik. Célja az, hogy minél teljesebb valónkkal legyünk jelen a pillanatban. Az élmények éber, ítélezés, elutasítás és reakció-mentes, nyitott megélésének módja ez, ami számtalan pozitív testi és lelki hatással bír: csökkenti a stresszt, erősíti az immunrendszert, csökkenti illetve kezelhetővé teszi a fájdalmat, csökkenti a depresszió és a szorongásos problémák kialakulásának és kiújulásának veszélyét, javítja a figyelmet és memóriát. Akik gyakrabban élik meg a tudatos jelenlétet elégedettebbek az életükkel, magasabb az önbecsülésük, valamint sokkal elfogadóbbak önmagukkal és másokkal szemben.

A tudatos jelenlét alapú stressz-csökkentés térhódítása és rendkívüli népszerűsége a 21. századi embernek arra a mély belső igényére utal, hogy a posztmodern kor kihívásai közepette egyensúlyban tudjon maradni. A technikai civilizáció robbanásszerű fejlődésének időszakában már nem az információ megszerzése jelent kihívást, hanem sokkal inkább a kiválasztása. Az elhízás (az ún. „globesity”) járványszerű terjedése szintén arra utal, hogy nem a táplálék felkutatása jelenti a kihívást, hanem az, hogyan ne fogyasszon a személy. Úgy tűnik, hogy a posztmodern környezethez való eredményes alkalmazkodáshoz új készségekre van szükség: arra, hogy jelen legyünk életünk pillanataiban, tudatosítsuk az igényeinket és ezzel összhangban képesek legyünk önkormányozott gyakorolni. Tehát a legmagasabb szintű humán működés készségek jelentik a jövő zálogát.

Az előadásban a tudatos jelenlét jelentőségét próbáljuk meg bemutatni korunk embere számára.

12.20 Iván Kristóf

Az információs technológia kihívásai és lehetőségei a következő évtizedben

Korreferál: Monda Eszter

Néhány évtizeddel ezelőtti élvonalbeli kutatási területek ma már a hétköznapjaink részévé váltak és válnak. Így, áttekintve a jelenlegi kutatási területeket (pl. EU flagship programokat - kvantum technológiák, mesterséges intelligencia) sok esetben előrejelezhető, hogy milyen technológiák, milyen szolgáltatások fognak megjelenni a világban az információs technológia és kapcsolt területein. Ezek a technológiai lépcsők óriási kihívás elé állítják hazánkat is.

A közoktatási, felsőoktatási és kutatási területek milyen kihívások elé néznek már most?
Hogyan lehet erre jól felkészülni?